

Пам'яті Раїси Степанівни Кириченко

У розквіті творчих сил 22 липня пішла з життя Раїса Степанівна Кириченко (1944–2005). Тепер вона, її подвижницька праця (після смерті це вже можна сказати) стають частиною історії українознавства, частиною історії нашої бібліотеки.

Народилася Раїса Степанівна в родині вчителів. Закінчила Київський держпедінститут іноземних мов. З 1971 р. працювала у відділі комплектування іноземною літературою. Останні 10 років – завсектору організації фонду іноземної літератури відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій Інституту української книги НБУВ. Усе своє життя Раїса Степанівна присвятила вивченню франкомовної книги. Стати справжнім спеціалістом, який на науковому рівні працює зі старою книгою, можна тільки присвятивши себе цьому повністю, віддавши не одне десятиліття життя. Інтерес до свого фаху, дослідницька допитливість, рідкісна працьовитість та вимогливість до себе закономірно привели Раїсу Степанівну в науку. Їй належать численні статті, надруковані в часописах, наукових збірниках, серед них: «Французька книга у фондах НБУВ»; «Національна бібліотека Франції (сторінки історії та досвіду роботи)»; «Енциклопедична спадщина Франції XVIII–XIX століть (фонди НБУВ)»; «Україна у франкомовних виданнях Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (кінець XVIII – початок XX ст.)»; «Історіографічна спадщина; Французька книжка з приватних бібліотек: доля, склад, історико-книгознавча реконструкція (з фондів НБУВ)»; «Українські вчені кінця XIX – початку XX ст. – бібліотекарі, бібліофіли, творці і хранителі історії України (до проблеми вивчення розпорошених бібліотек В. Антоновича, Ф. Вовка, І. Лучицького)»; «Українознавчі студії науковців української діаспори у Франції; Іван Лучицький, Хведір Вовк – подвижники української культури і науки: у контексті українсько-французьких відносин»; «Тарас Шевченко і Франція: до історії франко-українських культурних взаємин»; «Культурно-політичне життя України XVII – початку XX ст. на сторінках франкомовних часописів». Всі її публікації позначені вдумливістю та науковою ґрунтовністю постановки питань та їх вирішення.

У квітні цього року Раїса Степанівна захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук на тему «Франкомовна україніка кінця XVII – початку XX ст. у бібліотечних колекціях України: походження, склад, зміст, історико-книгознавча реконструкція». Це була перша дисертація з україніки, захище-

на в НБУВ, що стало значною віхою в науковому житті бібліотеки. На базі відділу зарубіжної україніки напружувалася теорія і методологія дослідження, а об'єктом дослідження були фонди франкомовної україніки наукових бібліотек України, передусім НБУВ.

Історико-книгознавчі та бібліографічні дослідження книжкових комплексів, виділених за мовно-тематичною ознакою, належать до найменш розроблених в українському книгознавстві. Франкомовна україніка в ряді таких комплексів є дуже вагомим матеріалом для вивчення духовної спадщини України,

україно-французьких відносин, висвітлення складних питань їх розвитку, оскільки на новому етапі розвитку історії є велика потреба в глибоких об'єктивних знаннях про минуле українського народу. Це нова сторінка в історії України, оскільки матеріал, який введено в науковий обіг, дав нам новий образ України, як її сприймали в Європі в XVII–XIX ст. Сам захист такої теми, дуже академічної і дуже класичної – першої в українському і російському книгознавстві і бібліотекознавстві – став визначною віхою в історії культури, знаковою подією в НБУВ.

Р. С. Кириченко була яскравою особистістю. Всі, хто знав Раїсу Степанівну, пам'ятатимуть її як людину широкої душі, чуйну, небайдужу до всього, готову завжди прийти на допомогу, шляхетну, делікатну і дуже скромну. Разом з тим вона була творча особистість, яка змогла реалізувати свої творчі потенції.

Вона вважала себе дуже сильною. Жила на повну силу, виростила трьох дітей, мала трьох онуків. Кажуть, щоб виправдати своє перебування на землі, треба побудувати дім, виростити дитину, посадити дерево, написати книгу. Вона зробила стільки, скільки, видається, не під силу одній людині. Відпочивати, берегти себе вона не вміла. Тому й серце не витримало...

Сподіваємося, що культура вивчення і осмислення книжкової спадщини історичних бібліотечних фондів, яка була перервана на багато десятиліть, триватиме, і справу Р. С. Кириченко, яка є яскравою сторінкою в історії українського книгознавства і в історії бібліотеки, буде продовжено. Висловлюємо надію, що дисертацію Р. С. Кириченко буде видано окремою монографією або надруковано збірку її статей, щоб фундаментальні знання, набуті впродовж трьох десятиліть дослідження франкомовної книги, зберегти для майбутніх поколінь дослідників.